

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Dialecticam, siue Scientiam de Veritate, in decem libros
distributam

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

VI. Verioris sententiæ probati, ac Thomistica confutatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95210](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95210)

miles Dialecticæ formaliter obijci; quod omni ope contendunt, est eiusmodi denominationes non esse ens reale etiam per accidens, sed ens solius rationis, & commentitium. Ita verò de obiecto Dialecticæ philosophantur, ut dixi, plerique Thomistæ Caiet. c. de gen. Sotus q. 5. proem. Iauellus tr. 1. log. Heræus tr. 2. intent. p. ult. art. 2. atque alij antiqui huius scholæ, tum etiam extra illam, apud Auerf. q. 2. logicæ l. 3. Item Araujo in opere met. sic ab eo inscripto, l. 3. q. 1. a. 1. Io. de S. Th. q. 1. proem. a. 3. Gallego in controu. artium circa proem. controu. 8. §. dico 2. His accessere ex nostris P. Rub. P. Vall. & alij pauci, sed tamen nonnulli. Contrariam sententiam tuentur nominales, Scotistæ, ac nostri ferme omnes, ut necesse non sit eis singulatim recensendis immorari: qui tamen eos ita relatos cupit, adeat P. Amicum tr. 1. q. 5. quam etiam sententiam ipse longè viorem, ac probabiliorem arbitror. Quoniam verò eius probatio Paulo fustior erit, idcirco proprium ei caput, id nimirum, quod mox sequitur, assigno.

CAPVT VI.

Verioris sententia probatio, ac Thomistica confutatio.

44

VT ens rationis, seu commentitium non sit obiectum formale adæquatum dialecticæ, abunde nobis est probauisse toto hoc tractatu vsque ad præcedens caput plurima entia realia, nimirum voces, actus intellectus, & res cognitæ ei formaliter obijci: Cæterum, ut vicem Thomistis rependamus, & constet aduersus eos ens rationis, nec esse obiectum inadæquatum dialecticæ, vel certè paucissimos eius actus in illo occupari, animaduertendum prius est denominationes logicas bigeneres esse: aliæ sunt actiue, quibus actus nostri dicuntur definire, diuidere, argumentari, enunciare &c. aliæ vero passiue, quæ rebus conueniunt, eisque rationem generis, speciei, subiecti, prædicati, aliâque similem impertiunt. Quod si planum fecero vtrasque ab ente rationis alienas esse, eoque non constitui, planum etiam erit nihil ferme esse in dialecticâ, quod sit formaliter ens rationis. Caput ergo, & summa totius inter nos, & Thomistas cōtrouersia est, non an eiusmodi denominationes dialecticæ per se obijciantur, sed an sint ens rationis, namque si tale non sint, de obiecto dialecticæ, secus quam Thomistæ contendunt, ac longè quidem secus philosophandum esse apparebit.

45

Ordior igitur à denominationibus actiuis, easque non esse ens rationis, cum tamen haud dubiè pertineant ad dialecticam, hunc in modum ostendo. Hic actus animal aliud est rationale, aliud irrationale per semetipsum præcisè, ac pro priori naturâ ad quamuis relationem rationis, siue fictitiâ, quæ in illum ex directione dialecticæ resultat, est diuisio; cum præcisè, & in illo priori sumptus affirmet animal aliud esse rationale, aliud irrationale, ac proinde totum quoddam potestatiuum in partes suas distribuat; sicut ad diuisionem oportet: igitur per suam entitatem realem, & non per ens rationis habet is actus, quod sit diuisio, atque adeo denominatio actiua diuidentis ens rationis censeri non debet. Idem argumentum fieri potest in hoc actu, homo est animal rationale: qui per suam met. essentiam realem, & pro priori ad quoduis ens rationis representat hominem esse animal rationale, adeoque eius naturam explicat, quemadmodum, ut sit per seipsum de-

finitio oportet. Idem etiam argumentum confici potest in cæteris actibus intellectus, ut insinuat Auerf. q. 2. log. sect. 3. prope finem.

46

Argumentor secundo, & præcedens argumentum confirmo: Hoc ipso quod actus aliquis naturam rei explicet, ac representet est definitio, cum hæc sit oratio explicans naturam rei; Hoc etiam ipso quod actus aliquis representet identitatem rationis superioris cum inferioribus, est diuisio, cum sit oratio distribuens totum in partes inferiores, illudve his idem esse enuntians. Atqui representatio actuum intellectus eis est essentialis, ab earumque reali identitate indistincta; quod igitur sint definitio, & diuisio eorum entitas realis est, & non quid rationis. Et quidem aliàs nullus actus noster foret vera, ac realis definitio, aut diuisio sed potius fictitia, & chimerica, si quod aiunt aduersarij, forma artificiosa definitionis, ac diuisionis has denominationes actibus nostris tribuens, esset ens rationis, & quid fictitium, haud secus ac homo dicitur albus non substantialiter sed accidentaliter, quoniam albedo ita eum denominans non est forma substantialis, sed solum accidentalis. Quid? quod rem cognitam esse genus, speciem, subiectum, & prædicatum non est aliquod ens rationis, ac fictitium rem ita denominans, ut mox efficacissimis argumentis ostendam: quod ergo similiter actus cognoscens sit definitio, aut diuisio, sibi soli, suæque reali naturæ debet, idque ab ente aliquo rationis superaddito neutiquam emendicat.

47

Argumentor tertio: quod intellectus arguat, siue vnum ex alio concludat, nihil aliud est, quam ex assensu identitatis extremorum cum medio, moueri ad assensum identitatis immediatè eorumdem inter se inuicem; At hoc posterius non est ens rationis pro formali, ergo nec illud prius; cum tamen sit obiectum formale Dialecticæ iuxta omnes. Minor probatur, nam cætera constant: Assensus ipsi, quibus intellectus noster identitati extremorum mediât, aut immediatè consentit, haud sunt entia rationis obiectiua, & propria, ut certo certius. Item priores assensus disponi ad inferendum posteriorem, eumue reuera inferre, nullum inuoluit ens rationis, ut hoc pacto ostendo: Quoties causa & effectus reales sunt dispositio, qua altera ad alterum causandum disponitur, ens reale est, non solius rationis, ut longa inductione, ac partium enumeratione liquere potest, ac vel in igne ignem producente cernitur, ubi, ut causa, & effectus sunt entia realia & non rationis, sic etiam calor, siccitas, & reliquæ dispositiones vtrunque mediæ sunt entia realia, & non rationis: fac enim eas esse fictitias, & solius rationis; & ne stipulam comburat illa, quæ

Horriscis iuxta tonat atraruminis,

Interdumque atram prorumpit ad æthera nubem

Turbine fumamem piceo, & candente sanilla,

Atrollique globos flammaram, & sidera lambit.

Tum sic assensus præmissarum, qui causa conclusio- nis, & huius assensus, qui præmissarum effectus, sunt entia realia & non rationis, quædam scilicet nostri intellectus cognitiones; dispositio igitur præmissarum ad conclusionem inferendam nequit esse fictitia, aut non esse vera, & realis. Rursus, quoties causa, & effectus reales sunt, causalitas etiam realis, & vera esse debet, ut manifesto omnium caulorum, & effectuum experimento constat, assensus autem præmissarum & assensus conclusionis reales sunt, ut diximus: causalitas igitur, qua præmissæ conclusionem inferunt ac deducunt, vera & realis est, & non ens rationis. Hæc ratio, nisi splendide fallor, convincit artificium logicum, quod in argumentatione elucet,

elucet, alienum prorsus esse ab omni ente rationis; quandoquidem integrè consistit in assensu præmissarum, & assensu conclusionis & dispositione, & causalitate, quibus præmissæ conclusionem producant.

48

Argumentor quartò, ac proximum argumentum corroboro: quod voluntas ab vno actu studio ad alium discurrat, & ex intentione charitatis ad electionem misericordiae procedat, totum reale, & nihil rationis est; alias ens rationis propriè sumptum Theologiae & Philosophiae Moralis obiectum formale quadatenus esset, quo nihil absurdius, aut inauditius: quod ergo similiter intellectus ab vna cognitione ad aliam discurrat, & ex præmissis conclusionem inferat, nullum ens rationis, nihil fictitium pro materiali, aut formali inuoluit. Consequètia claret, quoniam inter actus intellectus, & voluntatis affectus id tantum interest, quod horum artificiosa dispositio ad voluntatem, illorum vero ad intellectum attineat: hoc autem insufficiens est, vt illorum potius, quam horum artificiosa dispositio dicatur ens rationis, cum species impressæ, & expressæ ens reale, & non rationis sint, tamen ad intellectum attineant.

49

Argumentor quintò, & superiori argumento maiorem lucem adhibeo. Quemadmodum actus intellectus artificiosam quandam posituram, ac proportionem habent regulis dialecticæ conformem, qua nimirum in syllogismo, propositione, aut alio quouis modo sciendi collocantur; ita etiam voces suam habent artificiosam dispositionem, quæ si congrua ad grammaticam, si ornata, ac soluta ad rhetoricam, si denique numerosa seu metrica ad poeticam attinet. Atqui artificiosa vocum dispositio, qualis ea cunque sit, non est ens rationis obiectum, ac proprium: ergo nec eiusmodi erit artificiosa actuum intellectus dispositio: quod enim horum sit ea dispositio, & in ipsa ratione propius, ac peritius fiat, hoc tantum arguit, illam esse ens rationis subiectum, & improprium. Minor autem nostri argumenti liquet, si enim artificiosa dispositio vocum ad grammaticam, rhetoricam, & poeticam spectans foret ens rationis certè eiusmodi facultates ens rationis velut obiectum formale respicerent, adedque talis respectus non esset logicæ solius proprius, contra quam communiter ipsi aduersarij philosophantur. Nescius haud sum latellum tract. i. logicæ, prope finem, postquam dixisset logicam non esse de ente reali, sicut scientias reales, sed de solo ente rationis, eandem etiam doctrinam extendere ad grammaticam, rhetoricam, & poeticam his verbis; *partes autem totius scientiæ rationalis sunt, grammatica, cuius subiectum est ens rationis congruum, & incongruum, & rhetorica, cuius subiectum est ens rationis ornatum, & inornatum, & poetica, cuius subiectum est ens rationis delectabile, & indelectabile, & logica proprie dicta, cuius subiectum est ens rationis ratiocinatum.* Verum si id ita est, omnes artes tum mechanicæ, tum etiam liberales erunt de ente rationis, cum nulla non partes alicuius materiæ, aut disponendas curet, aut dispositas consideret. Quid autem absurdius, quam artes omnes, quæ praxim, & executionem respiciunt, & in hoc à scientiis speculatiuis dissident, versari tamen circa ens rationis propriæ executionis, & effectus incapax.

50

Ad denominationes passiuas progredior, & sextò nostram sententiam suadeo, ac Thomisticam refello. Ens rationis est, quod habet esse obiectiue tantum in intellectu; id inquam est ens rationis strictè sumptum: sed rem esse genus, speciem, definitam, diuisam

&c. non habet esse obiectiue tantum in intellectu; igitur non est ens rationis, cum tamen omnium calculo sit obiectum formale logicæ. Minor suadetur; si quis animo concipiat hunc solum actum *homo est animal*, & à quouis alio superseadeat, is genus, & speciem citra dubium efficiet, siquidem nemo de ea prædicatione rogatus eam generis de specie esse negabit. At genus, & species in eo euentu, non habent esse obiectiue in intellectu, siue ab illo cognosci, nedum tantum cognosci, intellectuè obiecti: nam actus ille tantum cognoscit naturam hominis & animalis secundum se, & earum identitatem essentialem; hæ vero naturæ secundum se genus, & species non sunt, alias vt natura hominis, & animalis sunt à parte rei, sic etiam genus, & species, & quoduis aliud vniuersale in rebus daretur; à quo tamen Thomistæ passim abhorrent: alius autem actus in intellectu, tum non existit, ea enim est hypothesis nostra: genus ergo & species fieri possunt, quin in intellectu obiectiue reperiantur.

51

Argumentor primo: Eandem per formam, qua intellectus est cognoscens obiectum, hoc etiam dicitur cognitum ab intellectu; intellectus autem dicitur cognoscens obiectum per veram, ac realem cognitionem, & non per aliquod ens rationis fictitium, vt apud omnes confessum est, atque manifestum: ergo per eandem cognitionem, & non per ens rationis obiectum ab intellectu cognitum denominatur: animal autem v. g. esse genus, est illud confusè & sine inferioribus esse cognitum: esse definitum illud clare, & respectu partium actualium cognosci: esse diuisum illud alio genere claritatis & respectu partium subiectiuarum esse cognitum: par autem harum & cæterarum denominationum ratio: omnes ergo rebus communicatæ iuxta regulas Dialecticas, cognitionem realem non ens rationis formam habent. Maior argumenti sola probari eget, eaque hunc in modum probatur. Si diuersa ac realiter distincta forma denominaret intellectum cognoscentem, & obiectum cognitum, posset diuinitus intellectus cognoscere obiectum, quin hoc ab intellectu cognitum euaderet; qua ratione lac, v. g. album, & non dulce, dulce, & non album diuinitus esse potest, eo quod per diuersam formam vtramque denominationem subeat: Atqui denominatio cognoscentis & cogniti, ita sunt connexæ, vt nequeant etiam diuinitus separari. Item denominatio cogniti tam exprimit veram, ac realem cognitionem, quam denominatio cognoscentis; cur ergo vna potius quam alia cognitionem veram, & realem veluti formam quo constituitur, suo sibi iure vendicat?

52

Vtèrius octauo argumentor; quoniam si obiectum formale logicæ esset ens rationis, maximè quia ex nostris actibus in obiecta relationes quædam effluerent obiectis intrinsecæ, quæ entia debilissimæ entitatis, aut potius nullius sunt, adeoque entia rationis nuncupantur, à quibus res habeant, quod subiiciantur, prædicentur, definiantur, diuidantur alioue modo attingantur: At huiusmodi relationes ab actibus in obiecta refluere nullatenus possunt admitti: ergo. Maior est Viguer. in instit. de anima rationali §. 2. vers. 4. Soncinatis 6. metaph. quæst. 18. & quamuis non omnium, at plurium aliorum Thomistarum, quos suppressis nominibus refert P. Hurtadus d. i. log. §. 4. §. 18. Minor verò suadetur: primò, quia quod res cognita dicantur, est denominatio quædam extrinsecæ, & realis: pro materiali res ipsas & pro formali actus ipsos nostri intellectus includens, & nihil præterea aliud, vt argumento præc. vidimus, vt ergo res denominentur cognita, quæuis relatio exterius

terius ab intellectu refusa superfluit: secundò sequeretur tales relationes rationis esse quidem entia rationis, quod aduersarij fatentur, & simul non esse entia rationis: tum quia earum relationes ab actibus in obiecta efficienter emanant: non ergo habent esse obiectiuum dumtaxat in intellectu, sed esse effectiuum, vel potius effectibile, eodè imò potiori iure, quo carentiæ aliquarum rerum ex aliarum rerum inceptio, ac productione resultantes, tenebræ v.g. ex abscessu Solis, eiusque versus antipodas fuga obortæ, non sunt obiectiuè tantum in intellectu, neque entia rationis ficta: eiusmodi ergò non erunt prædictæ relationes: tum etiam, quia cognitio generica ad solum animal in communi, v.g. terminatur, non ergo ad relationem fictitiā ac tenuissimā, quam aduersarij comminiscuntur: ea ergo relatio non habet esse obiectiuè in intellectu, ne dum esse in illo obiectiuè tantum, sicut ad ens rationis oportet: quartò, probatur eadem minor: quemadmodum intellectus res denominat genericè, aut specificè cognitās, seu genera, & species, ita voluntas denominat res multis, variisque modis, eisque rationem obiecti formalis, aut materialis, finis, aut medijs attribuit. Atqui rem esse volitam à nobis hoc aut illo modo, dicique obiectum formale, aut materiale, medium, aut finem non est ens rationis, aliās hoc etiam Theologiæ, & scientiæ moralis esset obiectum formale, aduersus quam omnes & meritò censent: simili ergo modo esse genus, speciem, aut hoc aliò modo cognitum non erit aliqua relatio rationis, & commentitia in obiectum ab intellectu refusa: quintò, suadet eadem minor, quoniam intellectus diuinus, sensus humanus, & belluinus res cognitās efficienter denominant, nihilominus entia rationis non confingunt, neque in obiecta reiciunt, ut apud omnes exploratum.

53 Rursus quintò, Dominicus Sotus q. 3. de vniuersalibus artic. 1. dub. 2. etsi entia rationis obiectiua ab omni ente reali distincta admittat, eaque Dialecticæ facultatis formaliter esse statuatur, tamen istiusmodi entia rationis habentia esse veluti subiectiuum in rebus ipsis, & versus eas à nobis resilientia his verbis egregie sugillat: *Sicut est sensualis hominis nihil credere, nisi quod est ante pedes, ut Heraclitus, ita & quantum est hominis credere in scientiis, nisi quod ratio, aut fides catholica persuadet, maxime in multiplicatione rerum: & profectò nulla ratio persuadet, ut intellectus per cognitionem aliquid producat in rebus (ait enim Arist. 3. de an. text. 2. intelligere esse quoddam pati) sed sicut res dicitur cognita, quia obicitur cognitioni, ita denominatur genus, aut species in actu, quia obicitur huic, aut illi cognitioni.*

54 Tandem in metaphysica ostendam, satis absurdas esse figuras illas Epicuri, quas è summis quibusque corporibus dicebat effluere, cum inuisibiles, & ignotæ sint, visum tamen in nobis effecturas: Hoc enim de eo referunt præter alios Aulus Gellius lib. 5. cap. 16. & Fabius lib. 10. cap. 2. Equis autem non videat, multò magis absurdas esse prædictas relationes rationis à nobis passim effusas: illæ namque non producant, nec producantur, quin vera entia iuxta suos auctores sint, hæ verò vtrumque habent, quin tamen entia sint, sed mera figmenta, quo nil fingi potest magis ridiculosum: illæ habent ubi recipiantur, sensus utique nostros, quibus imprimuntur, hæ verò interdum à nobis abeunt nunquam recipiendæ, nullique subiecto inhæsuræ, cum scilicet Deum cognoscimus, in quo nefas est istiusmodi tenuissimas relationes, & veluti fictitias, & imaginarios atomos intrinsecè suscipi. Figura illæ Epicuræ per finitum

dumtaxat, ac certum loci interuallum à corporibus emanant: hæ vero relationes ab intellectu nostro, nullo quidem fine profluunt, atque in immensum sese effundunt, quantumcunque enim aliquid distet, illud à me cognitum iri nil prohibet: illæ denique finitæ numero sunt, pro eo ac corpora, à quibus effluunt, hæ profus infinitæ omnique numero superiores, quoties videlicet infinitas res specie aliqua aut genere clausas confusè quidem, & quoad solum gradum superiorem in eis realiter distinctum ac multiplicem cognoscimus: haud enim relatio confusè cogniti vni obiecto conueniens est eadem cum relatione, qua aliud dicitur cognitum, alias vna, eademque vtrique, & consequenter infinitis hæret. Quapropter, ut dixi, multo magis in intelligibilia arbitrator simulachra ista, ac visa à nobis in res, quas cognoscimus efflua, quam quæ contra à rebus versus nos fluxum suum incipientia Epicurus assererat.

CAPVT VII.

Soluntur argumenta contraria.

Obiiciunt primò Thomistæ Arist. 4. metaph. text. 5. ubi docet Dialecticam, & Metaphysicam agere de omni ente: sed metaphysica agit de ente reali: ergo logica de ente rationis: sic enim, & non aliter fiet, ut vtraque omne ens, reale scilicet & rationis comprehendat. Obiiciunt secundò B. Thomam, qui multoties intentiones generis, speciei aliasque eiusmodi haud dubiè ad Dialecticam atinentes eique obiectas entia rationis nuncupat. Arguunt tertio, logica iuxta omnes est, & dicitur scientia rationalis: non ergo nisi quia ens rationis propositum habet: quod ipsum confirmat logicæ ethymon, dicitur enim, ac ducitur à logo, id est, interno rationis opere, & ente, hoc igitur illius obiectum, ac materia circa quam est. Arguunt quartò, Denominationes generis, & speciei, subiecti, & prædicati, & quæ cetera à Dialectica considerantur, habent aliquod esse intrinsecum in obiectis: non reale, ergo solius rationis. Vrgent quintò, ens rationis est, quod conuenit obiecto præcisè, ut subest operationi mentis siue rationis: at huiusmodi est genus, species, & quæ similia Dialectici negotij sunt. Arguunt sexto, denominatio omnis extrinseca est veluti nominis appellatio, adeoque opus rationis rem aliquam sponte sua absolutam ad formam minimè sibi intrinsecam referentis: denominatio ergo quævis eiusmodi est ens rationis: hoc ergo Dialecticæ obicitur, quoties denominationem generis, speciei aliamve similem considerat. Instant primò, vniuersale haud dubiè esse ens fictum, & solius rationis: sit enim quando animal v.g. abstrahitur per intellectum ab homine, & equo, ac cæteris inferioribus, quæ abstractio nequit non esse fictitia, & solius rationis opus, cum re ipsa animal non sit abstractum à suis inferioribus, sed in eis per veram identitatem inhæreat. Atqui vniuersale est obiectum formale Dialecticæ, ut quod maxime. Item octandò instant: Quando intellectus concipit animal confusè, illudque genus efficit, tum profectò denominationem cogniti, & generis animali extrinsecam perinde apprehendit, & cogitat, ac si esset ei intrinseca: aliter ergo illud concipit, quam esse possit, adeoque fingit, & ens rationis efficit: genus igitur est ens rationis, neque non similiter omnis alia secunda intentio, cum tamen sint obiectum formale dialecticæ. Tandem arguunt, obiectum formale logicæ non sunt actus intellectus, non voces, non etiam res cognitæ, reliquum ergo est, ut solum ens rationis, quo artificiosè